

10 eseuri

Sorin Lavric s-a născut la 27 noiembrie 1967, la Turnu-Severin. Studii universitare la București, Facultatea de Medicină Generală, Institutul Medico-Farmaceutic „Carol Davila“ (1987–1993) și Facultatea de Filozofie, Universitatea din București (1991–1996). Doctorat în filozofie la Universitatea din București (2005).

Scrieri: *Cartea de Crăciun* (Humanitas, 1997); *Ontologia lui Noica. O exegeză* (Humanitas, 2005); *Noica și Mișcarea Legionară* (Humanitas, 2007)

Traduceri (împreună cu Bogdan Mincă): Martin Heidegger, *Parmenide* (Humanitas, 2001); Martin Heidegger, *Problemele fundamentale ale fenomenologiei* (Humanitas, 2006)

Sorin Lavric
10 eseuri

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Georgeta-Anca Ionescu
DTP: Florina Vasiliu, Dan Dulgheru

Tipărit la „Accent Print“ – Suceava

© HUMANITAS, 2010

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
LAVRIC, SORIN

10 eseuri / Sorin Lavric. – București: Humanitas, 2010
ISBN 978-973-50-2809-1

1

EDITURA HUMANITAS
Piața Presei Libere 1, 013701 București, România
tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30
C.P.C.E. – CP 14, București
e-mail: cpp@humanitas.ro
www.libhumanitas.ro

Cuprins

<i>Nota autorului</i>	7
Filozofia ca act de credință	9
Epoca fantasmelor	27
Unghiul mort	47
Defazarea sufletească	69
Sindromul gândirii abstracte	83
Timpul de înjumătățire	91
Eumenida vegetală	107
Coribantul și meadele	123
Blestemul lui Tiresias	147
Scrisul de mână	167

Nota autorului

Coerența unei cărți poate fi de două feluri: logică, atunci când se sprijină pe înlănțuiri raționale, și psihologică, atunci când provine din trăiri obsesive. Volumul de față face parte din cea de-a doua categorie. Am adunat eseurile de aici după criteriul marotelor în care m-am scaldat în anii din urmă. E uimitor să vezi cât de consecvent poate fi spiritul atunci când se lasă în voia ideilor fixe. De aceea, deși sună prezumțios, cred că aceste texte mă reprezintă.

Toate eseurile au apărut în revista *Idei în dialog*, excepție făcând „Scrisul de mână“, care a apărut, cu un alt titlu, în revista *România literară*. Recitindu-le, mi-am regăsit intacte tribulațiile ultimei jumătăți de deceniu, în sensul că nu le resimt ca pe ceva străin, vetust sau plicticos. Le încredințez cititorului cu speranța că se va regăsi la rândul lui în ele. Modificările pe care le-am făcut în text sunt minime, dată fiind persistența obsesiilor.

Filozofia ca act de credință

Un cuvânt ne spune însutit mai puțin decât poate el să ne sugereze. Adevărul acesta nu poate fi demonstrat logic, ci doar presimțit psihologic. Sau, dacă totuși poate fi demonstrat, el ar cere un șir atât de lung și plictisitor de piruete teoretice, încât cititorul, obosit de atâta batere a apei în piuă, ar da pagina căutând un eseu mai atrăgător. Tocmai de aceea nici o urmă de teorie nu va fi de găsit în rândurile ce urmează, iar dovada cea mai bună că teoria este în genere inutilă stă în aceea că cititorul a început deja să înțeleagă despre ce este vorba chiar mai înainte ca eu să fi pornit la construirea vreunei teorii. Și pentru că deja intuiește unde bat cuvintele mele, tocmai de aceea mintea lui confirmă valabilitatea titlului aflat în capul acestor rânduri: filozofia, departe de a fi o activitate rațională și logică, este prin excelență un act de credință.

Un fenomen de care am auzit cu toții și pe care ne-am obișnuit să-l privim ca pe un semn

al ciudăteniei inexplicabile a psihicului uman este cel pe care medicii îl numesc *fenomenul placebo*. Înfașat cât mai succint cu putință, acest fenomen ne spune următoarele: asupra unor pacienți cărora li se sugerează că o substanță poate avea un efect benefic în cazul unei anumite suferințe, asupra lor acea substanță chiar ajunge să aibă un asemenea efect, și asta în ciuda amănuntului înmărmuritor că în compoziția acelei substanțe nu există nici o urmă de principiu farmaceutic, dar-mite vreun ingredient care, chipurile, ar putea provoca tocmai efectul așteptat. Și totuși, efectul apare și pacienții sunt mulțumiți că în sfârșit cineva le-a găsit un leac pentru boala lor. Recunoștința lor e pe măsura speranțelor pe care și le-au pus în mirabilul remediu, și ar fi o imprudență crasă dacă, vrând să le luminezi mințile, le-ai spune că totul se mărginește la un fenomen de amplificare psihică al cărui punct de plecare a stat într-o subtilă sugestie terapeutică. Nu, nu trebuie să le spui că au preluat o insinuare și apoi au dezvoltat-o în imaginația lor în chip independent, până au alunecat în cercul vicios al auto-sugestiei psihice. Nu, nu trebuie să le spui asta, altminteri li s-ar spulbera nădejtile și li s-ar prăbuși orizontul așteptărilor, ba chiar ar ajunge să te dușmănească din cauza seninătății cu care i-ai

supus, asemenea cobailor docili și creduli, unui experiment de manipulare psihică.

Apoi, nici cititorului nu trebuie să i se spună că, prin chiar cuvintele cu care am început textul, și anume cele prin care afirmam că un cuvânt nu ne spune decât o fărâmbă din ceea ce tot el ne poate sugera, tocmai prin aceste cuvinte i-am deschis poarta sugestiei. El a intrat pe pârția unui gând pe care îl intuiește fără să poată însă să spună prea bine în ce constă el. Iar când presimți că autorul are dreptate chiar dacă nu ți-a adus nici un argument în sprijinul ideii lui, se cheamă că atenția ți-a fost prinsă în câmpul unei complicități afective grație căreia autosugestia începe să lucreze de la sine, fără ca autorul să mai trebuiască să depună un prea mare efort pentru a te convinge de adevărul spuselor sale. Pur și simplu îi dai dreptate cu de la tine putere, și asta în ciuda evidențelor raționale care îți șoptesc că dreptatea vine dinspre tine spre cuvintele textului, și nu invers. Credința a fost declanșată, iar de acum încolo nu trebuie decât s-o lași să se desfășoare. De acum încolo cititorul nu va mai da pagina din nevoia de a scăpa de plictiseala provocată de literele moarte ale unui text inert. Dimpotrivă, va citi textul repede și cu atenția absorbită, pricpându-l dintr-odată și fără nici un efort, ba chiar putând să sară peste rânduri fără riscul de

a pierde ceva din înțelesul lui, și asta fiindcă dorința nerăbdătoare de a afla cât mai repede de ce este filozofia un act de credință este însoțită de presimțirea că filozofia chiar este un act de credință, ceea ce înseamnă că cititorul împărtășește același fundal intuitiv cu autorul acestor rânduri. Complicitatea s-a ivit, iar restul este o chestiune de amănunțire a nuanțelor.

Asupra noastră nu au efect decât lucrurile în care credem cu adevărat, tot așa cum influența asupra minții noastre nu au decât acei oameni de a căror autoritate nu ne îndoim. Și tot așa în cazul cărților care ne-au marcat existența. În această privință, nu e nici o deosebire între modul în care ne raportăm la Dumnezeu și felul în care citim o carte, și asta deoarece credința este o trăire prin care lucrul în care credem capătă puterea de a ne înrâuri. Credința e actul prin care ființa în care credem are putința de a ne influența. E ca atunci când trăiești un sentiment cu încredințarea că el nu este decât ecoul obligatoriu a ceva ce vine din afara ta, când de fapt, dacă stai să te gândești mai bine, îți dai seama că el, ecoul, a fost cauza lucrului venit din afară, și nu invers. Pe scurt, se petrece o inversare a cauzalității psihologice în virtutea căreia ceea ce părea ecou e de fapt cauza lucrului pe care îl credeai cauza ecoului. Și așa cum Diavolul nu poate face rău decât celor care cred

în el, tot așa frumusețea femeii nu poate tulbura decât mintea celui care o dorește, cum și puterea politică nu poate fi eficientă decât asupra celor care cred în utilitatea ei.

Dar să luăm un caz privilegiat, pe cel al evangheliilor. Dacă evangheliile sunt citite literar, cu atenția filologică a unui om care nutrește convingerea că are sub ochi niște simple creații omești, atunci nu vei sesiza decât aticismul sec ce caracterizează asprimea lapidară a cuvintelor biblice. Asta dacă nu îți sar în ochi contradicțiile inerente versiunilor sinoptice și simplitatea uneori infantilă a expresiilor de care se face uz în ele. Dacă însă aceleași texte sunt citite cu un ochi de credincios, așadar cu atenția hipnotică a celui care vede în ele nu opera unor oameni, ci expresia frustă a cuvântului dumnezeiesc, atunci evangheliile sunt capitale, texte cutremurătoare ce îți dau înfiorarea adevărului revelat. Lectura lor te întoarce pe dos și ajungi să le silabisești în șoaptă la lumina scăzută a veiozei, tremurând de emoție în fața uriașei făgăduințe de mister ce răzbate din rândurile lor.

În fine, același lucru se întâmplă cu cărțile de filozofie, și asta cu atât mai mult cu cât avem de-a face cu niște texte de o abstracțiune maximă, a căror lipsă de conținut intuitiv nu îți poate isca nici o reprezentare imediată în imaginație.